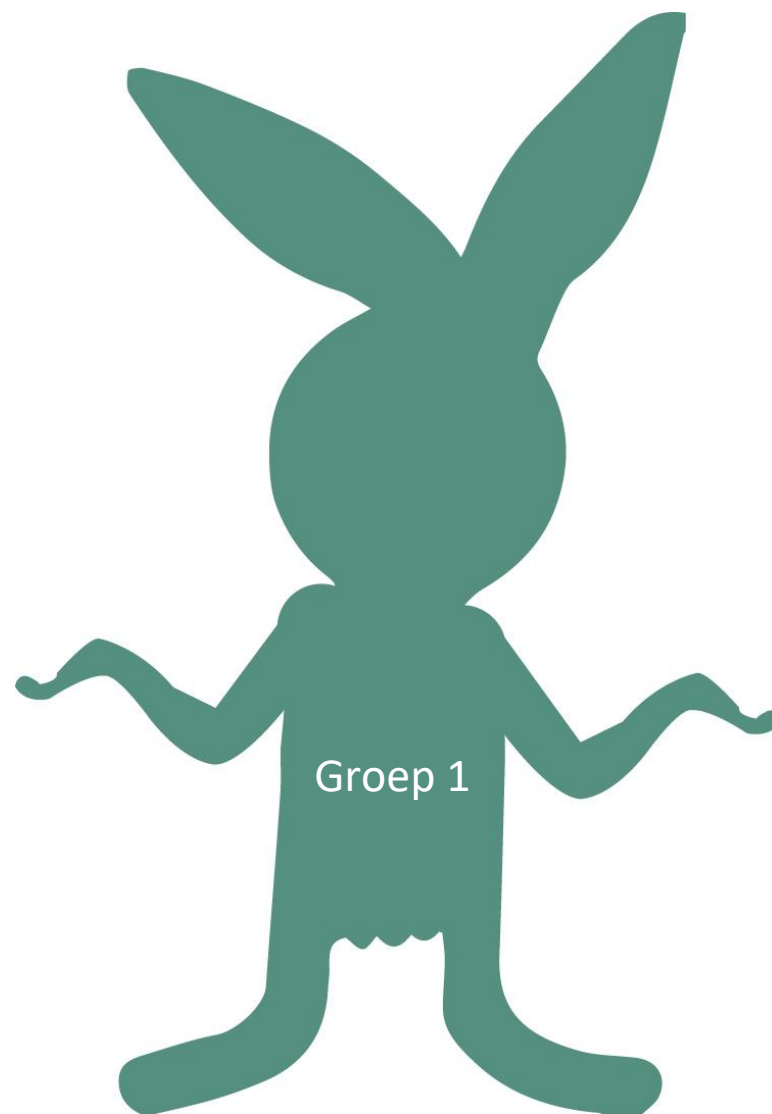

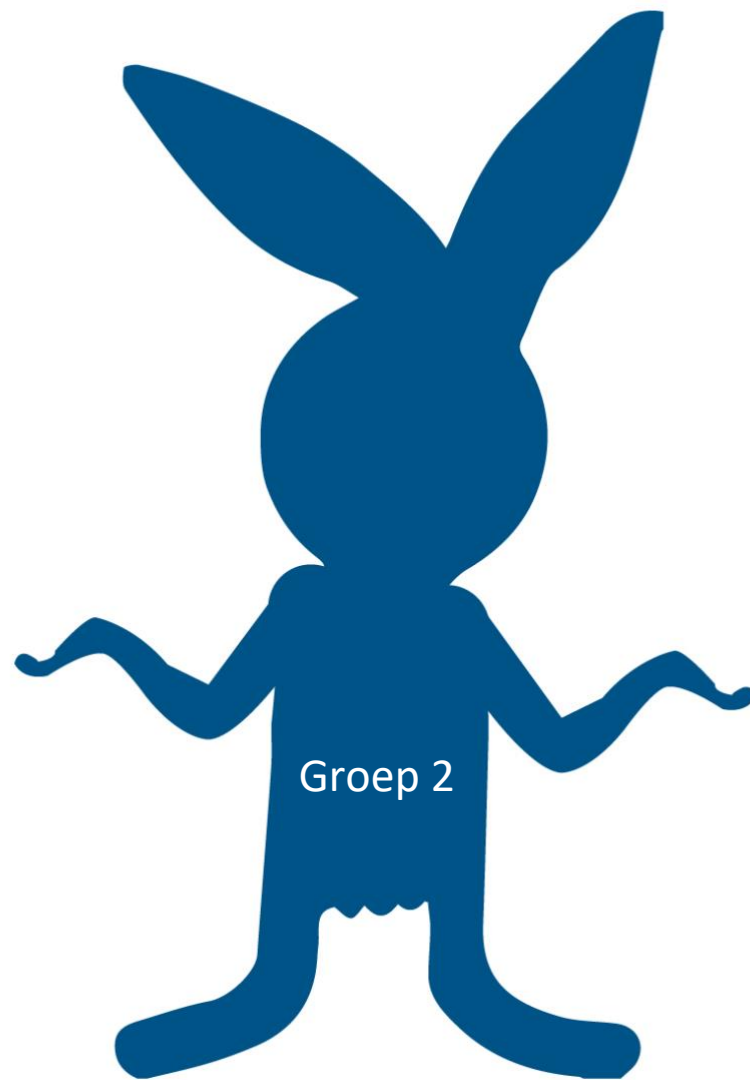

LEERDOELEN per LEERJAAR

1. Ik & JIJ	LEERDOEL
1.1. Ik ben mezelf	De leerling herkent zichzelf als uniek en kan vertellen wie hij/zij is (naam, leeftijd).
1.2. Ik houd (niet) van	De leerling kan benoemen van wat en wie hij/zij houdt.
1.3. Ik kan (nog niet) en ik wil (niet)	De leerling kan een aantal dingen benoemen die hij/zij goed kan en (nog) niet zo goed kan.
1.4. Mijn gezin en familie	De leerling kan benoemen wie er deel uitmaken van het eigen gezin.
1.5. Mijn vrienden	De leerling kan vertellen of laten zien wat hij/zij doet met een vriend/vrienden.
1.6. Verliefd!	De leerling weet hoe je je kunt voelen als je verliefd bent.
2. MIJN GEVOELEN	LEERDOEL
2.1. Mijn gevoelens	De leerling herkent de vier basisemoties bij zichzelf: boos, blij, bang, verdrietig (de leerkracht benoemt).
2.2. Jouw gevoelens	De leerling herkent de vier basisemoties en kan de gezichtsuitdrukking ervan imiteren.
2.3. Waarom voel ik me zo?	De leerling begrijpt dat je blij, boos, bang of verdrietig bent door een gebeurtenis.
2.4. Een beetje heel erg	De leerling kan onderscheid maken tussen prettige en nare gevoelens.
2.5. Per ongeluk en expres	De leerling herkent het verschil tussen per ongeluk en expres.
2.6. Mijn gevoelens de baas	De leerling herkent heftige emoties.
3. MIJN LIJF	LEERDOEL
3.1. Mijn lijf van buiten	De leerling wijst bij zichzelf de verschillende lichaamsdelen aan als hier naar gevraagd wordt, inclusief de geslachtsdelen.
3.2. Mijn lijf van binnen	De leerling herkent processen die zich in het eigen lijf afspelen (kloppend hart, lege maag, volle buik, kippenvel).
3.3. Mijn hoofd en hersenen	De leerling kent de delen van het gezicht en kan deze aanwijzen bij zichzelf en de ander.
3.4. Ik groei	De leerling kan met behulp van een (eigen) baby-foto aanwijzen wat er is veranderd sinds haar/zijn geboorte.)
3.5. Mijn blootje	De leerling kent situaties waarin hij/zij bloot is.
3.6. Mijn grenzen	De leerling (her)kent het verschil tussen plezierige en onplezierige aanrakingen.

4. MIJN WERELD	LEERDOEL
4.1. Mijn huis en thuis	De leerling tekent haar/zijn huis en vertelt hier iets over.
4.2. Mijn buurt	De leerling tekent de directe omgeving van haar/zijn huis en kan hier iets over vertellen.
4.3. In jouw schoenen	De leerling weet dat woorden voor hetzelfde ding in verschillende talen anders zijn, en begrijpt dat ieder woord even goed is.
4.4. Mijn school	De leerling kent de weg in school (wc, beweeglokaal, docentenkamer, kamer logopedist).
4.5. Mijn vrije tijd	De leerling kan benoemen wat hij/zij leuk vindt om te doen.
4.6. Hetzelfde anders	De leerling kent uiterlijke overeenkomsten en verschillen tussen zichzelf en anderen.
5.. MIJN TAAL & TOS	LEERDOEL
5.1. Zenden en ontvangen	De leerling kan eenvoudige boodschappen overbrengen met lichaamshoudingen en gezichtsuitdrukkingen.
5.2. Taal en ik	De leerling snapt dat een baby kan communiceren met geluid en mimiek en kan met het eigen lichaam iets zeggen.
5.3. Overal taal	De leerling kan laten zien wat je met lichaamstaal (lichaamshouding en gezichtsuitdrukking) kan zeggen.
5.4. Heb jij dat ook?	De leerling kan het aangeven als het niet lukt om te zeggen wat hij/zij bedoelt (bijvoorbeeld met een afgesproken gebaar of plaatje).
5.5.. Dat helpt!	De leerling vraagt hulp <i>als</i> hij/zij hulp nodig heeft.
5.6. TOS(ti)-monument	De leerling kent het begrip trots.

1. Ik & JIJ	LEERDOEL
1.1. Ik ben mezelf	De leerling kan laten zien wat hij/zij leuk vindt of graag doet.
1.2. Ik houd (niet) van	De leerling kan vertellen of laten zien wat (en waar) hij/zij voelt als hij/zij van iets of iemand houdt.
1.3. Ik kan (nog niet) en ik wil (niet)	De leerling kan iets benoemen wat hij/zij kort geleden heeft geleerd.
1.4. Mijn gezin en familie	De leerling kan benoemen wie hij/zij kent van de eigen familie.
1.5. Mijn vrienden	De leerling kan vertellen of laten zien wat hij/zij voelt voor een vriend (of over vriendschap).
1.6. Verliefd!	De leerling weet dat mensen die veel van elkaar houden met elkaar kunnen trouwen.
2. MIJN GEVOELENS	LEERDOEL
2.1. Mijn gevoelens	De leerling herkent de vier basisemoties en geeft aan waar in haar/zijn lijf deze emoties worden gevoeld (de leerling benoemt zelf).
2.2. Jouw gevoelens	De leerling herkent de vier basisemoties bij anderen en weet hoe zij/hij daarop kan reageren.
2.3. Waarom voel ik me zo?	De leerling benoemt waarom hij/zij soms blij, boos, bang of verdrietig is.
2.4. Een beetje heel erg	De leerling kan van prettige en nare gevoelens aangeven of deze een beetje prettig/naar zijn of (heel) erg prettig/naar.
2.5. Per ongeluk en expres	De leerling 'maakt het weer goed' als hij/zij per ongeluk iets kapot maakt of iemand pijn doet.
2.6. Mijn gevoelens de baas	De leerling vraagt hulp aan de leerkracht als hij/zij heftige emoties ervaart.
3. MIJN LIJF	LEERDOEL
3.1. Mijn lijf van buiten	De leerling benoemt verschillende lichaamsdelen en kent de lichamelijke verschillen tussen meisjes en jongens.
3.2. Mijn lijf van binnen	De leerling kent de dingen die je lijf ingaan (lucht via je neus, drinken en eten via je mond) en de dingen die naar buiten gaan (windjes, boertjes, poep, plas, snot, spuug).
3.3. Mijn hoofd en hersenen	De leerling kent de functie van de ogen.
3.4. Ik groei	De leerling kan benoemen of laten zien dat hij/zij groeit in lengte en gewicht.
3.5. Mijn blootje	De leerling kan aangeven met wie hij/zij wel of juist niet bloot wil zijn.
3.6. Mijn grenzen	De leerling geeft het aan als hij/zij een aanraking onplezierig vindt.

4. MIJN WERELD

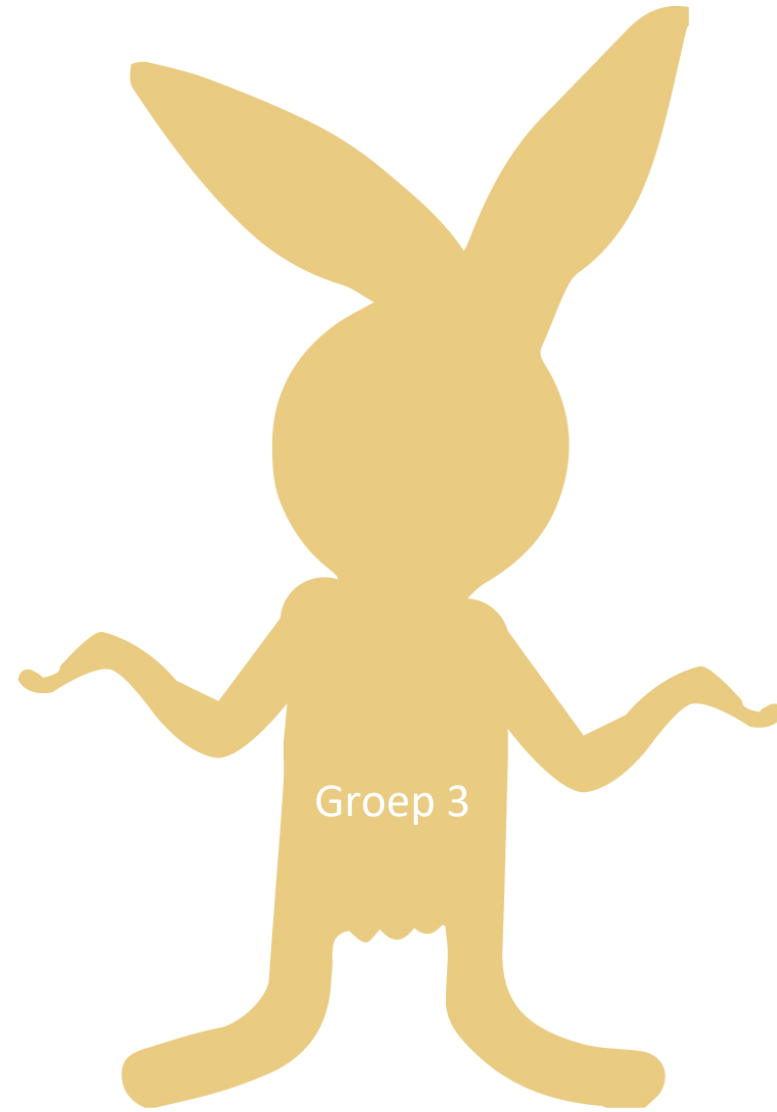
LEERDOEL

4.1. Mijn huis en thuis	De leerling kan vertellen wie er allemaal in zijn/haar huis wonen (inclusief mogelijke huisdieren).
4.2. Mijn buurt	De leerling kan iets vertellen over een plek vlakbij huis (supermarkt/speelplek/kerk/ moskee).
4.3. In jouw schoenen	De leerling weet welke talen hij/zij zelf spreekt en welke talen andere kinderen in de klas spreken.
4.4. Mijn school	De leerling kan vertellen hoe hij/zij naar school komt (met wie, met welk vervoermiddel).
4.5. Mijn vrije tijd	De leerling kan benoemen wat hij/zij deze dag na schooltijd gaat doen.
4.6. Hetzelfde anders	De leerling kan verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en anderen benoemen.

5.. MIJN TAAL & TOS

LEERDOEL

5.1. Zenden en ontvangen	De leerling kan eenvoudige lichaamshoudingen en gezichtsuitdrukkingen van anderen 'lezen'.
5.2. Taal en ik	De leerling herkent dat taal iets is wat je moet leren en dat het voor de een moeilijker is dan voor de ander om te leren praten.
5.3. Overal taal	De leerling begrijpt dat taal een middel is om iets te bereiken.
5.4. Heb jij dat ook?	De leerling kan het aangeven als hij/zij iets niet begrijpt (bijvoorbeeld met een afgesproken gebaar of plaatje).
5.5.. Dat helpt!	De leerling kan benoemen <i>waarmee</i> hij/zij hulp nodig heeft.
5.6. TOS(ti)-monument	De leerling kan herkennen en laten zien hoe 'je trots voelen' er uitziet .

1. IK & JIJ	LEERDOEL
1.1. Ik ben mezelf	De leerling kan met behulp van zelf gekozen plaatjes iets over zichzelf vertellen.
1.2. Ik houd (niet) van	De leerling snapt dat je ook wel eens boos kan zijn op iemand van wie je houdt en dat iemand van wie je houdt ook wel eens boos kan zijn op jou.
1.3. Ik kan (nog niet) en ik wil (niet)	De leerling kan iets benoemen wat hij/zij nog niet kan en graag wil leren.
1.4. Mijn gezin en familie	De leerling kan benoemen of laten zien welke activiteiten hij/zij onderneemt met belangrijke gezins- en familieleden.
1.5. Mijn vrienden	De leerling snapt dat vriendjes verschillen van elkaar en dat je met de één andere dingen doet dan met de ander.
1.6. Verliefd!	De leerling kan het begrip 'verliefd' toepassen op situaties waarin je iemand heel erg lief of leuk vindt.
2. MIJN GEVOELENS	LEERDOEL
2.1. Mijn gevoelens	De leerling herkent de emoties 'verbazing' en 'walging' en kan deze benoemen.
2.2. Jouw gevoelens	De leerling herkent vergelijkbare emoties en kan deze in lichaamshouding imiteren.
2.3. Waarom voel ik me zo?	De leerling benoemt waarom een ander blij, boos, bang of verdrietig is en waar een ander van walgt.
2.4. Een beetje heel erg	De leerling herkent vergelijkbare emoties en kan met behulp van een gevoelsthermometer aangeven hoe heftig de emotie is.
2.5. Per ongeluk en expres	De leerling kan vertellen of hij/zij iets expres of per ongeluk heeft gedaan.
2.6. Mijn gevoelens de baas	De leerling geeft met een knijpertje op de gevoelsthermometer op tijd aan als hij/zij heftige emoties ervaart.
3. MIJN LIJF	LEERDOEL
3.1. Mijn lijf van buiten	De leerling herkent en benoemt functies van verschillende lichaamsdelen.
3.2. Mijn lijf van binnen	De leerling kan met behulp van de PeTOS-thermometer gradaties aangeven van het warm/koud hebben, pijn hebben, zich lekker/niet lekker voelen, moe/uitgerust zijn.
3.3. Mijn hoofd en hersenen	De leerling kan iets vertellen (of laten zien) over de functie van de oren of neus.

3.4. Ik groei	De leerling herkent de verschillende levensfasen (baby, kind, volwassene).
3.5. Mijn blootje	De leerling kent de lichaamsdelen die je ziet als je bloot bent (billen, penis, vagina, navel, tepel, borst, buik).
3.6. Mijn grenzen	De leerling is zich bewust van haar/zijn persoonlijke grens en kan aangeven waar die grens ligt.

4. MIJN WERELD

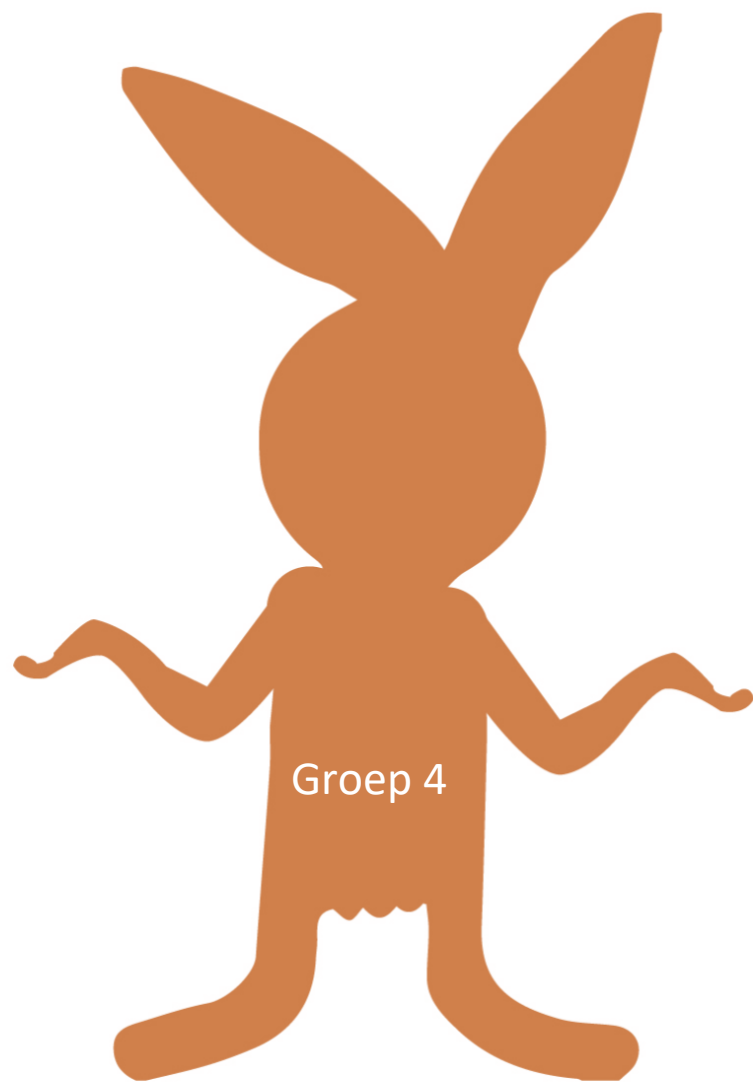
LEERDOEL

4.1. Mijn huis en thuis	De leerling tekent haar/zijn slaapkamer en kan hier iets over vertellen.
4.2. Mijn buurt	De leerling kan vertellen waar hij/zij buiten speelt.
4.3. In jouw schoenen	De leerling weet wat meertaligheid is en dat veel mensen meertalig zijn.
4.4. Mijn school	De leerling kan een voorwerp of boodschap naar een leerkracht in een ander lokaal brengen.
4.5. Mijn vrije tijd	De leerling kan vertellen wat hij/zij na school en in het weekend doet.
4.6. Hetzelfde anders	De leerling kent het verschil tussen de eigen speciale school en de reguliere school waar bijvoorbeeld broertjes en zusjes op zitten.

5.. MIJN TAAL & TOS

LEERDOEL

5.1. Zenden en ontvangen	De leerling kan een concrete boodschap zenden en ontvangen.
5.2. Taal en ik	De leerling kan iets vertellen over de eigen taalontwikkeling
5.3. Overal taal	De leerling kan benoemen welke taal of talen hij/zij begrijpt en spreekt.
5.4. Heb jij dat ook?	De leerling kan aan de hand van voorbeelden bevestigen of ontkennen of hij/zij iets moeilijk vindt (woorden uitspreken, woorden vinden, vertellen, begrijpen).
5.5.. Dat helpt!	De leerling kan aangeven <i>hoe</i> je haar/hem het beste kunt helpen.
5.6. TOS(ti)-monument	De leerling kan trots benoemen in termen van wat hij/zij <i>doet</i> en <i>probeert</i> .

1. Ik & JIJ	LEERDOEL
1.1. Ik ben mezelf	De leerling kan een eigenschap van zichzelf en van een ander benoemen.
1.2. Ik houd (niet) van	De leerling kan aangeven wie de mensen zijn van wie hij/zij houdt en daarbij ook gradaties aangeven van 'houden van'.
1.3. Ik kan (nog niet) en ik wil (niet)	De leerling maakt met hulp een stappenplan voor het leren van een nieuwe vaardigheid.
1.4. Mijn gezin en familie	De leerling weet wie er deel uitmaken van haar/zijn familie.
1.5. Mijn vrienden	De leerling kent manieren om vrienden te maken.
1.6. Verliefd!	De leerling weet dat je verliefd kunt worden op een meisje of een jongen en dat het niet uitmaakt of je zelf een meisje of een jongen bent.
2. MIJN GEVOELENS	LEERDOEL
2.1. Mijn gevoelens	De leerling herkent de emoties 'trots' en 'schaamte' en kan deze koppelen aan een situatie of gebeurtenis.
2.2. Jouw gevoelens	De leerling kan vertellen waar volgens haar/hem de emotie bij een ander vandaan komt.
2.3. Waarom voel ik me zo?	De leerling benoemt wat haar/hem gelukkig maakt.
2.4. Een beetje heel erg	De leerling kan gevoelens bij een ander nuanceren met behulp van een gevoelsthermometer (groen/rood).
2.5. Per ongeluk en expres	De leerling maakt onderscheid tussen wat iemand doet en wat iemand bedoelt.
2.6. Mijn gevoelens de baas	De leerling heeft twee strategieën die hij/zij kan gebruiken als de gevoelsthermometer op oranje staat.
3. MIJN LIJF	LEERDOEL
3.1. Mijn lijf van buiten	De leerling benoemt (de functie van) ogen, oren, mond en neus aan de hand van hij/zelf waarneemt.
3.2. Mijn lijf van binnen	De leerling kan benoemen wat hij/zij in botten, spieren en organen wel eens heeft gevoeld.
3.3. Mijn hoofd en hersenen	De leerling kan benoemen wat de hersenen allemaal doen.
3.4. Ik groei	De leerling weet hoe hij/zij als baby in en uit de buik van mama gekomen is.

- 3.5. Mijn blootje De leerling weet dat kinderen en volwassenen verschillende woorden gebruiken voor de geslachtsdelen en andere lichaamsdelen die meestal bedekt zijn.
- 3.6. Mijn grenzen De leerling kan op verschillende manieren aangeven als zij/hij niet wil worden aangeraakt.

4. MIJN WERELD

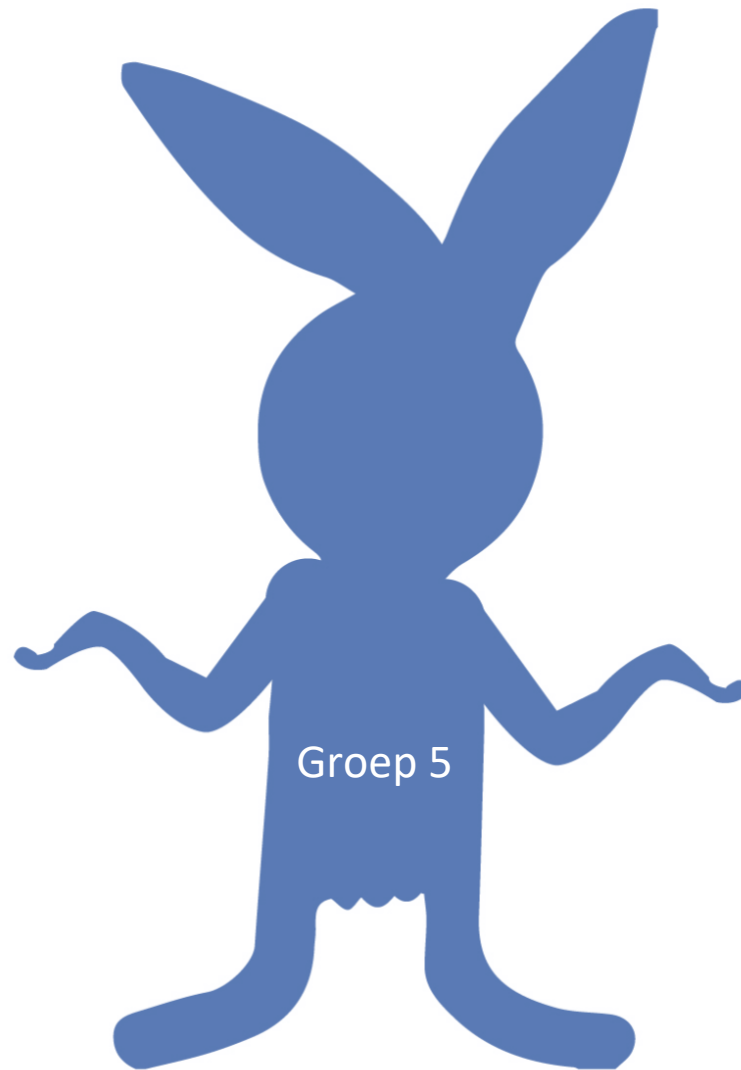
LEERDOEL

- 4.1. Mijn huis en thuis De leerling kan vertellen waar in huis hij/zij het meeste is waar hij/zij zich het prettigst voelt.
- 4.2. Mijn buurt De leerling kan iets vertellen over de buurt waarin hij/zij woont.
- 4.3. In jouw schoenen De leerling denkt na over haar/zijn oordeel over anderen en of dat wel eerlijk is.
- 4.4. Mijn school De leerling kan iets vertellen over de verschillende mensen die op school werken.
- 4.5. Mijn vrije tijd De leerling kan vertellen waar hij/zij in de vakantie is geweest en wat hij/zij heeft gedaan.
- 4.6. Hetzelfde anders De leerling is soms leidend en soms volgend in het contact met klasgenoten.

5. MIJN TAAL & TOS

LEERDOEL

- 5.1. Zenden en ontvangen De leerling kan benoemen wat kan helpen als er in het zenden en/of ontvangen iets is misgegaan.
- 5.2. Taal en ik De leerling vertelt met behulp van praatdomino over haar/zijn taal: toen en nu; thuis en op school; met vriendjes en met volwassenen.
- 5.3. Overal taal De leerling kan vertellen wat hij/zij voelt als er iets misgaat met taal.
- 5.4. Heb jij dat ook? De leerling begrijpt wat een misverstand is en kan het woord gebruiken als hij/zij een ander niet (goed) begrijpt of als een ander haar/hem niet (goed) begrijpt.
- 5.5. Dat helpt! De leerling heeft korte zinnen om haar/zijn grenzen aan te geven (tijdens spelmomenten en in gesprekken).
- 5.6. TOS(ti)-monument De leerling kan een manier bedenken om uiting te geven aan trots.

1. Ik & JIJ	LEERDOEL
1.1. Ik ben mezelf	De leerling kan tenminste vier persoonlijke eigenschappen benoemen, zowel makkelijke als moeilijke.
1.2. Ik houd (niet) van	De leerling herkent en benoemt gevoelens die horen bij houden van en een hekel hebben aan.
1.3. Ik kan (nog niet) en ik wil (niet)	De leerling kan vaardigheden benoemen die hij/zij wel kan, maar niet wil uitvoeren en vaardigheden die hij/zij wel wil, maar niet kan uitvoeren.
1.4. Mijn gezin en familie	De leerling kan benoemen of laten zien welke familieleden dichtbij haar/hem staan, geografisch en emotioneel.
1.5. Mijn vrienden	De leerling kan iets vertellen over geven en nemen in een vriendschap.
1.6. Verliefd!	De leerling kan het begrip verkering gebruiken.
2. MIJN GEVOELENS	LEERDOEL
2.1. Mijn gevoelens	De leerling herkent de vier basisemoties en geeft aan waar in haar/zijn lijf deze emoties worden gevoeld (de leerling benoemt zelf).
2.2. Jouw gevoelens	De leerling begrijpt dat een ander andere dingen kan voelen dan zij/hij zelf.
2.3. Waarom voel ik me zo?	De leerling benoemt waarom hij/zij soms gefrustreerd is.
2.4. Een beetje heel erg	De leerling kan gevoelens bij zichzelf nuanceren met behulp van een gevoelsthermometer (groen/geel/oranje/rood).
2.5. Per ongeluk en expres	De leerling kan een compliment geven en ontvangen.
2.6. Mijn gevoelens de baas	De leerling kiest of verzint met behulp van het PeTOS-ijsje vier doe-strategieën voor het reguleren van haar/zijn emoties.
3. MIJN LIJF	LEERDOEL
3.1. Mijn lijf van buiten	De leerling kan vertellen of laten zien hoe zijn/haar lichaam een ander kan beïnvloeden (geluid, geur, beweging, kleur).
3.2. Mijn lijf van binnen	De leerling herkent de lichaamstaal van een ander en kan in lichaamstaal iets laten zien over wat hij/zij voelt, denkt of vindt.
3.3. Mijn hoofd en hersenen	De leerling herkent bij zichzelf de signalen van een vol hoofd en weet wat hij/zij kan doen.
3.4. Ik groei	De leerling kan laten zien en/of vertellen wat hij/zij aan een baby kan leren.

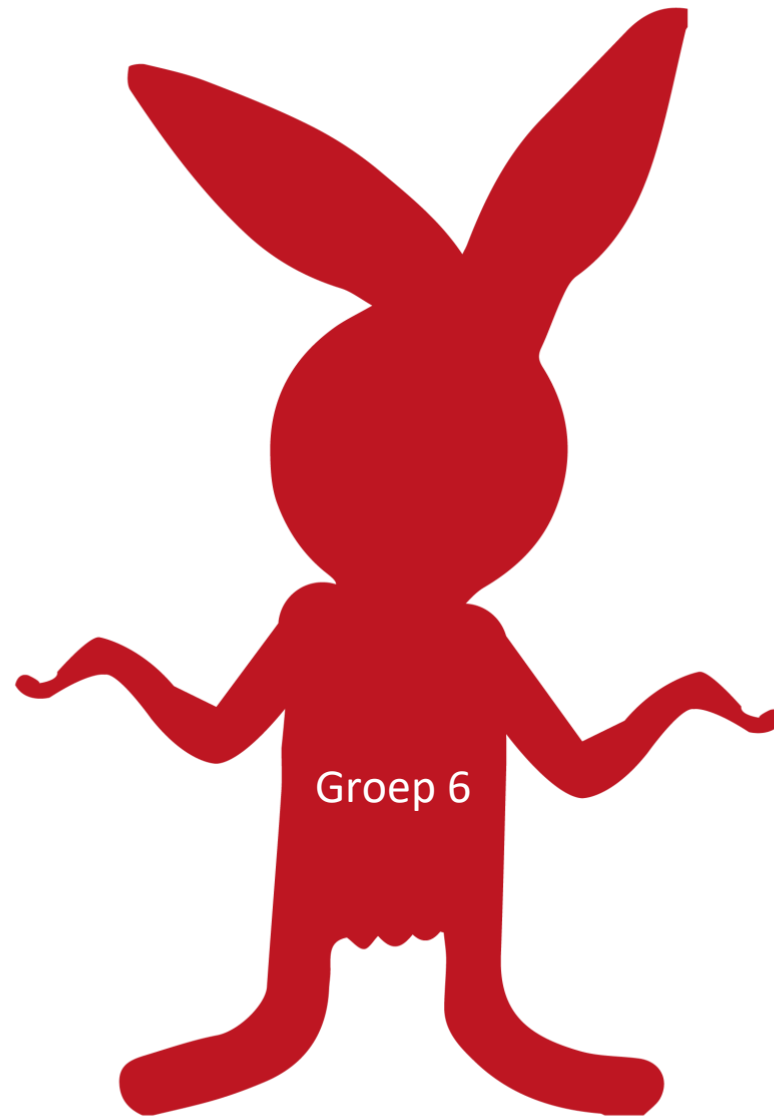
3.5. Mijn blootje	De leerling weet welke woorden voor de geslachtsdelen hij zij buitenshuis (bijvoorbeeld op school en bij de dokter) moet gebruiken om begrepen te worden.
3.6. Mijn grenzen	De leerling kan benoemen welke mensen uit haar/zijn omgeving meer of minder dichtbij mogen komen.

4. MIJN WERELD	LEERDOEL
-----------------------	-----------------

4.1. Mijn huis en thuis	De leerling kan vertellen waar en bij wie hij/zij zich thuis voelt.
4.2. Mijn buurt	De leerling kan benoemen waar hij/zij in de buurt komt en met wie.
4.3. In jouw schoenen	De leerling kan zich inleven in hoe het is om blind of slechtziend te zijn en weet wat hij/zij dan nodig heeft in het dagelijks leven.
4.4. Mijn school	De leerling kan vertellen op wat voor een school hij/zij zit en waarom.
4.5. Mijn vrije tijd	De leerling kan vertellen over haar/zijn hobby of sport.
4.6. Hetzelfde anders	De leerling kiest zelfstandig een activiteit.

5.. MIJN TAAL & TOS	LEERDOEL
--------------------------------	-----------------

5.1. Zenden en ontvangen	De leerling kan een (zelfgekozen) boodschap op verschillende manieren zenden.
5.2. Taal en ik	De leerling weet dat veel mensen meertalig zijn en dat hij/zij zelf waarschijnlijk ook (een beetje) meertalig is.
5.3. Overal taal	De leerling kent het begrip TOS en kan vertellen wat hij/zij moeilijk vindt op het gebied van taal uiten.
5.4. Heb jij dat ook?	De leerling kent het begrip TOS en kan vertellen wat hij/zij moeilijk vindt op het gebied van taal begrijpen.
5.5.. Dat helpt!	De leerling kan aangeven wat hij zij nodig heeft van een ander om zich te kunne uiten en de ander te begrijpen.
5.6. TOS(ti)-monument	De leerling weet dat als je iets niet zo goed kunt, er andere dingen zijn die je juist wel goed kunt.

1. Ik & JIJ	LEERDOEL
1.1. Ik ben mezelf	De leerling kan zich met instructies verplaatsen in (de eigenschappen van) een klasgenoot.
1.2. Ik houd (niet) van	De leerling kan gradaties benoemen tussen 'houden van' en 'een hekel hebben aan'.
1.3. Ik kan (nog niet) en ik wil (niet)	De leerling kan benoemen hoe hij/zij later wil leven en wat hij/zij later wil worden.
1.4. Mijn gezin en familie	De leerling kan iets vertellen over iemand die hij/zij mist of verloren heeft.
1.5. Mijn vrienden	De leerling kan benoemen wat je kunt verwachten van vrienden (en wat vrienden van jou kunnen verwachten).
1.6. Verliefd!	De leerling kent manieren om een jongen of een meisje te versieren.
2. MIJN GEVOELENS	LEERDOEL
2.1. Mijn gevoelens	De leerling herkent de emotie 'verlegen' en kan deze koppelen aan een situatie of gebeurtenis.
2.2. Jouw gevoelens	De leerling begrijpt dat een verschil in emoties kan leiden tot misverstanden of conflicten.
2.3. Waarom voel ik me zo?	De leerling snapt dat hij/zij soms niet weet wat hij/zij voelt en waarom hij/zij dat voelt.
2.4. Een beetje heel erg	De leerling kan op de gevoelsthermometer bij elke kleur aangeven waaraan hij/zij deze intensiteit herkent.
2.5. Per ongeluk en expres	De leerling kan excuses aanbieden voor de onbedoelde effecten van haar/zijn daden.
2.6. Mijn gevoelens de baas	De leerling kiest of verzint met behulp van het PeTOS-ijsje vier denk-strategieën voor het reguleren van haar/zijn emoties.
3. MIJN LIJF	LEERDOEL
3.1. Mijn lijf van buiten	De leerling benoemt verschillen en overeenkomsten tussen het eigen lichaam en dat van een ander.
3.2. Mijn lijf van binnen	De leerling snapt dat je lijf je iets kan 'vertellen' en dat je (samen met iemand) kunt uitvinden wat je lijf je vertelt.
3.3. Mijn hoofd en hersenen	De leerling kan met behulp van de PeTOS-thermometer aangeven hoe vol haar/zijn hoofd is en STOP-denk-doe in werking zetten.
3.4. Ik groei	De leerling kan benoemen wat hij/zij <i>nu</i> wel kan en nog niet toen hij/zij jonger was en laten zien wat hij/zij graag wil kunnen op tienjarige leeftijd.

- 3.5. Mijn blootje De leerling kan benoemen in welke situaties en bij welke mensen het (niet) oké voelt om bloot gezien te worden
- 3.6. Mijn grenzen De leerling kent het verschil tussen gevoelens van 'ja', 'nee' en twijfel en kan aangeven als hij/zij iets wel/niet wil of tijd nodig heeft om daarover na te denken.

4. MIJN WERELD

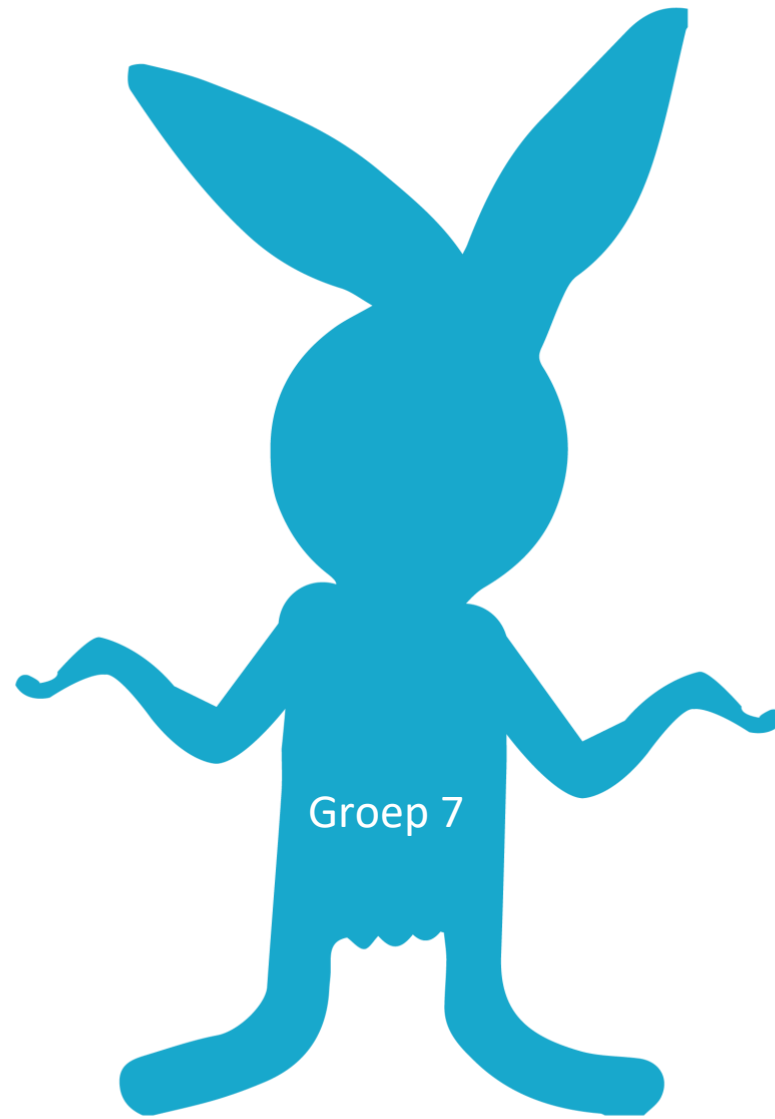
LEERDOEL

- 4.1. Mijn huis en thuis De leerling kent haar/zijn wortels en weet waar hij/zij en haar/zijn ouders en grootouders zijn geboren.
- 4.2. Mijn buurt De leerling kan hardop denkend vertellen waar hij/zij in de buurt graag naartoe gaat.
- 4.3. In jouw schoenen De leerling weet dat hij/zij het recht heeft om de eigen mening te uiten en gehoord te worden door volwassenen.
- 4.4. Mijn leven online De leerling weet dat wat je online doet of meemaakt ook 'echt' is.
- 4.5. Mijn vrije tijd De leerling kan vertellen in hoeverre hij/zij zelf de vrije tijd mag invullen.
- 4.6. Hetzelfde anders De leerling kiest samen met klasgenoten een activiteit en beargumenteert de keuze.

5.. MIJN TAAL & TOS

LEERDOEL

- 5.1. Zenden en ontvangen De leerling kan laten merken dat hij/zij de boodschap van een ander heeft ontvangen.
- 5.2. Taal en ik De leerling kan vragen bedenken die hij/zij aan ouders wil stellen over vroeger en haar/zijn taalontwikkeling.
- 5.3. Overal taal De leerling kan vertellen over het interview dat hij/zij met ouders had over vroeger en taalontwikkeling.
- 5.4. Heb jij dat ook? De leerling kan een paar van haar/zijn kwaliteiten benoemen.
- 5.5.. Dat helpt! De leerling kan de 'Dat helpt'-kaartjes gebruiken om aan te geven wat hij/zij nodig heeft in de communicatie.
- 5.6. TOS(ti)-monument De leerling weet wat een monument is en maakt samen met klasgenoten een TOS-monument.

1. Ik & JIJ	LEERDOEL
1.1. Ik ben mezelf	De leerling kan het effect benoemen dat één van haar/zijn eigenschappen op een ander kan hebben.
1.2. Ik houd (niet) van	De leerling kan aangeven wat de dingen zijn waar hij/zij niet van houdt als iemand deze met en/of tegen hem/haar doet.
1.3. Ik kan (nog niet) en ik wil (niet)	De leerling kent het verschil tussen wensen en behoeften en kan benoemen wat kinderrechten zijn.
1.4. Mijn gezin en familie	De leerling kan een klasgenoot interviewen over familie en daarna vertellen over de familie van de klasgenoot.
1.5. Mijn vrienden	De leerling kan benoemen wat een vriend voor haar/hem bijzonder maakt.
1.6. Verliefd!	De leerling weet wat er (fysiek en emotioneel) gebeurt in de puberteit en kan daar open over communiceren.
2. MIJN GEVOELENS	LEERDOEL
2.1. Mijn gevoelens	De leerling herkent de gevoelens 'hoop' en 'wanhoop' en kan deze koppelen aan een situatie of gebeurtenis.
2.2. Jouw gevoelens	De leerling weet wat een schuldgevoel is en hoe hij/zij daarmee kan omgaan.
2.3. Waarom voel ik me zo?	De leerling weet dat je elkaar soms niet begrijpt en dat je miscommunicatie samen moet oplossen.
2.4. Een beetje heel erg	De leerling kan op de gevoelsthermometer bij elke kleur aangeven waaraan een ander deze intensiteit kan herkennen.
2.5. Per ongeluk en expres	De leerling weet dat hij/zij 'nee' kan zeggen tegen groepsdruk.
2.6. Mijn gevoelens de baas	De leerling gebruikt positieve gedachten om piekeren tegen te gaan.
3. MIJN LIJF	LEERDOEL
3.1. Mijn lijf van buiten	De leerling heeft inzicht in de relatie tussen uiterlijk en innerlijk en kan keuzen maken over het eigen uiterlijk.
3.2. Mijn lijf van binnen	De leerling kent de namen voor de (inwendige) geslachtsdelen van jongens en meisjes en durft die namen te noemen.

3.3. Mijn hoofd en hersenen	De leerling herkent de reeks <i>waarnemen, denken, voelen</i> en <i>doen</i> en weet dat hij/zij soms wat langer of beter moet nadenken voordat hij/zij handelt.
3.4. Ik groei	De leerling kan iets vertellen over wat er in de puberteit verandert in haar/zijn lijf.
3.5. Mijn blootje	De leerling heeft inzicht in de risico's van internet wat betreft het herkennen van 'vrienden', de (fysieke en seksuele) veiligheid en privacy.
3.6. Mijn grenzen	De leerling weet met welke lichaamshouding hij/zij stevig staat, waardoor hij/zij zelfvertrouwen en kracht uitstraalt.

4. MIJN WERELD

LEERDOEL

4.1. Mijn huis en thuis	De leerling interviewt een klasgenoot over de gebruiken en tradities thuis en vertelt er daarna over aan de klas.
4.2. Mijn buurt	De leerling kan iets vertellen over zijn/haar woonomgeving (dorp, stad, straten, verkeer, inwoners).
4.3. In jouw schoenen	De leerling onderzoekt de grenzen van de vrijheid in denken, doen en zeggen.
4.4. Mijn leven online	De leerling weet wat hij/zij kan doen als hij/zij onbedoeld seks, porno en datingsites op internet tegenkomt.
4.5. Mijn vrije tijd	De leerling kan overeenkomsten en verschillen benoemen tussen haar/zijn leven online en offline.
4.6. Hetzelfde anders	De leerling weet dat hij/zij zich niet hoeft aan te passen aan de groep en dat hij/zij eigen keuzen moet blijven maken.

5.. MIJN TAAL & TOS

LEERDOEL

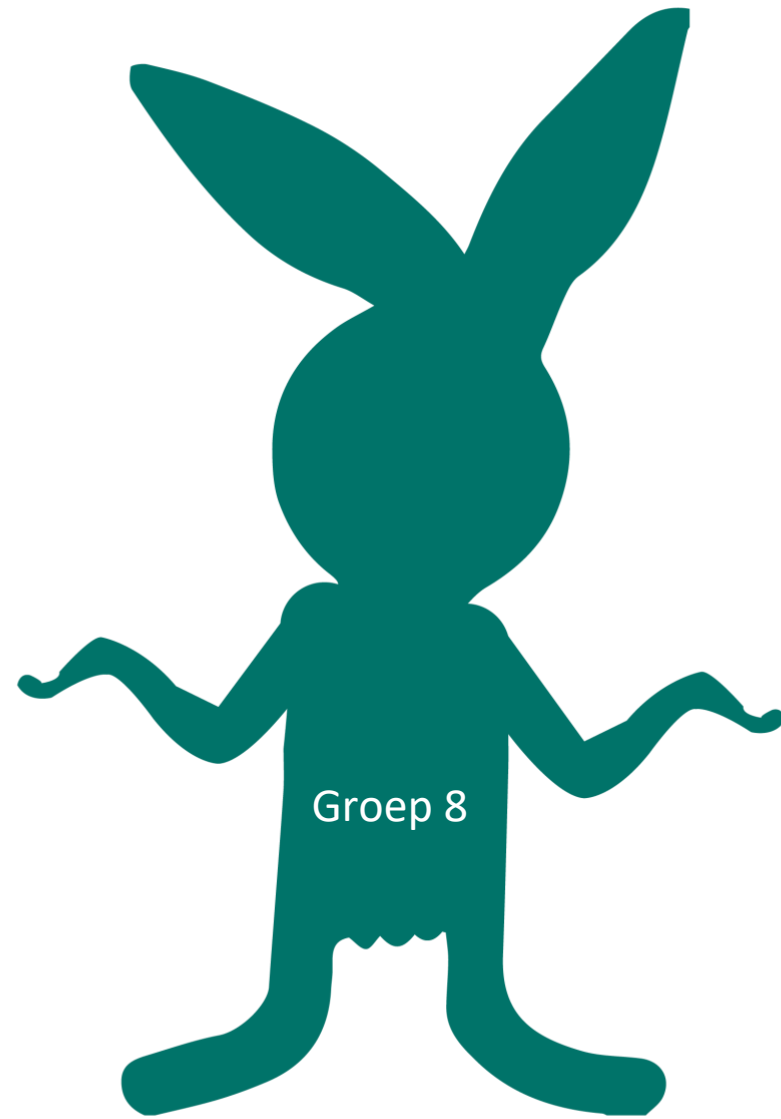
5.1. Zenden en ontvangen	De leerling kan benoemen wat kan helpen als er in het zenden en/of ontvangen iets is misgegaan.
5.2. Taal en ik	De leerling kan vragen stellen aan een klasgenoot over de taal of talen die de ander spreekt en vragen van een klasgenoot beantwoorden over de taal/talen die hij/zij zelf spreekt.
5.3. Overal taal	De leerling weet wat innerlijke taal is en hoe hij/zij innerlijke taal (hardop) kan gebruiken om zichzelf te helpen.
5.4. Heb jij dat ook?	De leerling kan onderscheid maken tussen problemen met uitspraak, zinsbouw, verhaalopbouw, woordenschat, woordvinding, gespreksvoering en het begrijpen van taal.

5.5.. Dat helpt!

De leerling weet waar hij/zij informatie kan vinden over TOS (filmpjes, boeken, lotgenotenbijeenkomsten).

5.6. TOS(ti)-monument

De leerling weet waar hij/zij informatie kan vinden over TOS (filmpjes, boeken, lotgenotenbijeenkomsten).

1. Ik & JIJ	LEERDOEL
1.1. Ik ben mezelf	De leerling kan benoemen hoe hij/zij één van haar/zijn eigenschappen inzet als er een probleem is.
1.2. Ik houd (niet) van	De leerling kan een compliment geven en ontvangen.
1.3. Ik kan (nog niet) en ik wil (niet)	De leerling kan benoemen wat haar/zijn toekomstdromen zijn en hoe zij/hij die dromen wil waarmaken.
1.4. Mijn gezin en familie	De leerling kan benoemen hoe haar/zijn ideale gezins- en familiesituatie er uitziet als hij/zij volwassen is.
1.5. Mijn vrienden	De leerling kan de vragen stellen die hij/zij heeft rondom vriendschap en relaties.
1.6. Verliefd!	De leerling kan openlijk praten over lichamelijkeheid, intimiteit en seksualiteit.
2. MIJN GEVOELENS	LEERDOEL
2.1. Mijn gevoelens	De leerling weet wat er gebeurt als hij/zij verdrietig is en hoe hij/zij ermee kan omgaan.
2.2. Jouw gevoelens	De leerling weet wat pesten is en (h)erkent de (onveilige) gevoelens die voortkomen uit (digitaal) pesten.
2.3. Waarom voel ik me zo?	De leerling weet dat hij/zij de eigen gedachten, gevoelens en daden kan aansturen met innerlijke taal.
2.4. Een beetje heel erg	De leerling weet wat gender betekent en kan aangeven waarin hij/zij zich een beetje of heel erg meisje of jongen voelt.
2.5. Per ongeluk en expres	De leerling weet wat zelfvertrouwen is en kan benoemen wat maakt dat hij/zij op zichzelf vertrouwt.
2.6. Mijn gevoelens de baas	De leerling kan helpende gedachten en niet-helpende gedachten van elkaar onderscheiden en voor verschillende situaties in beeld brengen welke gedachten haar/hem sturen.
3. MIJN LIJF	LEERDOEL
3.1. Mijn lijf van buiten	De leerling herkent stereotype beelden over vrouwen en mannen en kan eigen vooroordelen corrigeren.
3.2. Mijn lijf van binnen	De leerling weet wat hij/zij zelf en anderen niet moeten doen als hij/zij heel erg boos of verdrietig is en welke strategieën hem/haar juist helpen.
3.3. Mijn hoofd en hersenen	De leerling kan benoemen wat hij/zij merkt van het eigen puberbrein.

3.4. Ik groei	De leerling heeft inzicht in de veranderende relaties tussen meisjes en jongens in de puberteit en kan benoemen wat haar/hem zelf bezighoudt op dit gebied.
3.5. Mijn blootje	De leerling weet met wie hij/zij kan praten als hij/zij seksueel getinte foto's of filmpjes op internet tegenkomt.
3.6. Mijn grenzen	De leerling kan stem, gezichtsuitdrukking en lichaamshouding inzetten om haar/zijn grens aan te geven.

4. MIJN WERELD

LEERDOEL

4.1. Mijn huis en thuis	De leerling kan benoemen wat een huis voor haar/hem tot een thuis maakt.
4.2. Mijn buurt	De leerling kan benoemen wat hij/zij graag in de buurt zou willen hebben (of hij/zij mist in de buurt).
4.3. In jouw schoenen	De leerling weet wat armoede is en dat je je daar niet voor hoeft te schamen.
4.4. Mijn leven online	De leerling onderhoudt via sociale netwerken contact met anderen en reageert op gepaste wijze op de activiteiten van anderen.
4.5. Mijn vrije tijd	De leerling kan vertellen over haar/zijn tijd in het busje heen en terug naar haar/zijn speciale school.
4.6. Hetzelfde anders	De leerling benoemt wat er verandert als zij/hij naar een (reguliere) school voor voortgezet onderwijs gaat.

5.. MIJN TAAL & TOS

LEERDOEL

5.1. Zenden en ontvangen	De leerling kan uitleggen dat een communicatieprobleem altijd een gezamenlijk probleem is van zender en ontvanger.
5.2. Taal en ik	De leerling kan een groepspresentatie geven over TOS met behulp van een ervaringsverhaal van iemand anders met TOS.
5.3. Overal taal	De leerling weet hoe hij/zij innerlijke taal kan gebruiken om zichzelf te sturen (emoties, gedrag) en om zich een voorstelling te maken van wat er in haar/hemzelf en anderen omgaat.
5.4. Heb jij dat ook?	De leerling kan met behulp van de <i>Mijn-TOS-kaartjes</i> vertellen over haar/zijn problemen met het uiten en/of begrijpen van taal.

5.5.. Dat helpt!

De leerling weet dat er ook jongeren en volwassenen zijn met TOS en dat er bijeenkomsten zijn voor kinderen en jongeren met TOS.

5.6. TOS(ti)-monument

De leerling sluit PeTOS positief af met een stop-motion filmpje over het omgaan met TOS gemaakt met het materiaal uit het eigen PeTOS-portfolio.

